

ĐỔI MỚI PHƯƠNG THỨC KIỂM TRA, ĐÁNH GIÁ CÁC HỌC PHẦN NGÀNH CHÍNH TRỊ HỌC THEO HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC Ở TRƯỜNG ĐẠI HỌC VINH HIỆN NAY

VŨ THỊ PHƯƠNG LÊ*

Ngày nhận bài: 10/09/2016; ngày sửa chữa: 13/09/2016; ngày duyệt đăng: 14/09/2016.

Abstract: Education and training towards developing students' competency is a common trend of advanced education in the world. In Vietnamese, this trend is carried out initially at universities to improve quality of human resources and meet requirements of society. In this article, author analyses the importance of testing and assessment, points out necessary competences for Politics students. Thereby, author proposes some solutions to innovate the testing and assessment of Politics modules towards developing learners' competency in Vinh University today.

Keywords: Testing and assessment, higher education, capacity, competency development.

1. Tiếp cận theo năng lực người học đang là xu thế của giáo dục nhiều nước trên thế giới. Ở Việt Nam hiện nay, nhằm bồi dưỡng và rèn luyện cho thế hệ trẻ những năng lực để đối mặt và đứng vững trước những thách thức của đời sống, nhằm thu hẹp khoảng cách giữa đào tạo nhân lực của trường đại học và yêu cầu của thị trường lao động, đòi hỏi giáo dục đại học cần chú trọng mục tiêu phát triển năng lực ở tất cả các khâu từ phát triển chương trình đào tạo đại học đến đổi mới phương pháp dạy học và đặc biệt là đổi mới kiểm tra, đánh giá (KT, ĐG) kết quả học tập của sinh viên (SV). Do đó, đổi mới hình thức và phương pháp KT, ĐG theo hướng phát triển năng lực là một trong những nhiệm vụ quan trọng của các trường đại học nhằm thực hiện chiến lược đổi mới căn bản, toàn diện GD-ĐT mà Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 4/11/2013 của Ban Chấp hành Trung ương đã đề ra.

2. Có nhiều cách tiếp cận khác nhau về năng lực. Tuy nhiên, dù tiếp cận theo hướng nào thì năng lực cũng bao gồm những thành tố cơ bản như: kiến thức, kĩ năng và thái độ; là khả năng vận dụng kiến thức, kĩ năng và thái độ để giải quyết một tình huống có thực trong cuộc sống. Trong ý nghĩa đó, năng lực là một tổng thể các yếu tố có liên hệ tác động qua lại với nhau và nó chỉ được thể hiện thông qua hoạt động thực tiễn.

Năng lực của người học có thể chia thành hai loại chính: - *Năng lực chung* là năng lực cơ bản, thiết

yếu để con người có thể sống và làm việc bình thường trong xã hội. Năng lực này được hình thành và phát triển do nhiều môn học, liên quan đến nhiều môn học. Đây là loại năng lực được hình thành xuyên chương trình; - *Năng lực cụ thể, chuyên biệt* là năng lực riêng được hình thành và phát triển do một lĩnh vực hay môn học nào đó. Đây là dạng năng lực chuyên sâu, góp phần giúp mọi người giải quyết các công việc chuyên môn trong lĩnh vực công tác hẹp của mình. Năng lực chỉ có thể thấy được khi quan sát hoạt động của SV ở các tình huống nhất định. Năng lực được hình thành không chỉ trong quá trình học tập tại trường mà cả ngoài trường và xã hội.

Xuất phát từ những yêu cầu cấp bách về chất lượng nguồn nhân lực phục vụ sự phát triển KT-XH, các trường đại học cần nhanh chóng chuyển sang mô hình giáo dục theo hướng tiếp cận năng lực người học, chuyển từ việc trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện phẩm chất và năng lực người học. Nghĩa là phải thay đổi quan điểm về mục tiêu dạy học cũng như quan điểm về KT, ĐG: thay vì chủ yếu yêu cầu SV trả lời câu hỏi "*Biết cái gì*" thì nay, tiếp cận theo năng lực cần chú trọng đến câu hỏi "*Biết làm gì từ những điều đã biết*".

Mục tiêu đào tạo của ngành Chính trị học là đào tạo cử nhân khoa học Chính trị có phẩm chất chính

* Trường Đại học Vinh

trị, đạo đức tốt, có năng lực vận dụng sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối quan điểm của Đảng, chính sách pháp luật của Nhà nước vào lĩnh vực công tác được giao; có năng lực nhất định về tham mưu - lãnh đạo - quản lý; năng lực tổ chức thực tiễn, nhất là khả năng tổ chức tập hợp, lôi cuốn quần chúng nhằm phát huy sức mạnh tổng hợp để thực hiện thắng lợi đường lối đổi mới. Do đó, thiết kế và thực hiện chương trình ngành Chính trị học theo hướng phát triển năng lực cần phải nhất quán từ hệ thống năng lực.

Hệ thống năng lực cần được phát triển trong quá trình đào tạo đối với SV ngành Chính trị học là: - Năng lực tư duy lí luận; - Năng lực tham mưu, lãnh đạo, quản lý; - Năng lực hoạt động thực tiễn; - Năng lực nghiên cứu khoa học độc lập; - Năng lực thuyết trình;...

3. KT, ĐG kết quả học tập theo hướng tiếp cận năng lực không lấy việc kiểm tra khả năng tái hiện kiến thức đã học làm trung tâm mà chú trọng khả năng vận dụng sáng tạo kiến thức trong những tình huống cụ thể. Xét về bản chất thì không có mâu thuẫn giữa đánh giá năng lực và đánh giá kiến thức kĩ năng, mà đánh giá năng lực được coi là bước phát triển cao hơn so với đánh giá kiến thức, kĩ năng. Để chứng minh SV có năng lực ở một mức độ nào đó, phải tạo cơ hội cho họ được giải quyết vấn đề trong tình huống mang tính thực tiễn. Khi đó SV vừa phải vận dụng những kiến thức, kĩ năng đã được học, vừa phải dùng những kinh nghiệm của bản thân thu được từ những trải nghiệm. Như vậy, thông qua việc hoàn thành một nhiệm vụ trong bối cảnh thực, người ta có thể đồng thời đánh giá được cả kĩ năng nhận thức, kĩ năng thực hiện và những giá trị, tình cảm của người học. Mặt khác, đánh giá năng lực không hoàn toàn phải dựa vào chương trình giáo dục môn học như đánh giá kiến thức, kĩ năng, bởi năng lực là tổng hòa, kết tinh kiến thức, kĩ năng, thái độ, tình cảm, giá trị, chuẩn mực đạo đức,... được hình thành từ nhiều lĩnh vực học tập và từ sự phát triển tự nhiên về mặt xã hội của một con người.

Ở Trường Đại học Vinh hiện nay, nhìn chung phương pháp KT, ĐG các học phần ngành Chính trị học còn đơn điệu, thiếu đa dạng, thường dùng cách đánh giá truyền thống là đánh giá "kín", chủ yếu bằng hình thức tự luận (giữa học kì và thi cuối học kì) và do người dạy thực hiện nên chưa phát huy cao nhất năng lực của SV. Do đó, nhằm trang bị cho SV ngành Chính trị học những tri thức và năng lực nghề nghiệp, cần thay đổi nhận thức về mục tiêu KT, ĐG.

Mục tiêu của việc KT, ĐG theo hướng phát triển năng lực, trước hết là giúp giảng viên (GV) nắm được năng lực của từng SV, biết được SV của mình đang ở đâu và tiến bộ như thế nào qua một quá trình học tập để GV biết được hiệu quả và chất lượng giảng dạy, điều chỉnh nội dung và phương pháp dạy học, giúp SV biết được chất lượng học tập, điều chỉnh phương pháp học. Như vậy, xuất phát điểm của KT, ĐG không phải là kĩ thuật, phương pháp mà là mục tiêu mà GV trông đợi ở SV sau khi học xong mỗi học phần. Do đó, mục tiêu của việc KT, ĐG các học phần ngành Chính trị học là đánh giá năng lực vận dụng các kiến thức, kĩ năng đã học của SV vào xử lí các tình huống thực tiễn của cuộc sống, vì sự tiến bộ của người học so với chính bản thân họ. Điều này khác với cách KT, ĐG theo nội dung là chỉ nặng về xác định việc đạt kiến thức, kĩ năng theo mục tiêu của chương trình giáo dục, đánh giá, xếp hạng giữa những người học với nhau.

Nội dung đánh giá kết quả học tập các học phần ngành Chính trị học cũng phải tương thích với quan điểm xây dựng chương trình theo định hướng phát triển năng lực và dạy học tích hợp. Do đó, nội dung việc KT, ĐG các học phần ngành Chính trị học theo hướng tiếp cận năng lực cũng cần tập trung chủ yếu vào đánh giá các *năng lực chung và năng lực chuyên biệt* đã được xác định đối với SV ngành Chính trị học. Đối với việc KT, ĐG *năng lực chung*, cần chú ý đến: khả năng diễn đạt, thuyết trình, khả năng lập luận logic. Đối với việc KT, ĐG *năng lực chuyên biệt*, cần chú ý đến khả năng nhận diện, phát hiện, phân tích, đánh giá các vấn đề chính trị - xã hội và khả năng đề xuất giải pháp xử lí các vấn đề đó trên lập trường của chủ nghĩa Mác - Lênin. Tuy nhiên, kiến thức các học phần Chính trị học thường mang tính hàn lâm nên khi đánh giá, mặc dầu chủ yếu là kiểm tra mức độ thấu hiểu, khả năng phân tích, tổng hợp, kiến giải và xử lí thông tin, kiến thức thực tiễn nhưng đồng thời cũng cần lưu ý kiểm tra trí nhớ, mức độ nhớ thông tin, kiến thức. Do vậy, GV có thể đánh giá SV ở nhiều thời điểm, ở mỗi bài, mỗi chương, mỗi tin chỉ. Tuy nhiên, dù ở công đoạn nào thì quy trình của đánh giá thường bao gồm: xác định nội dung bài học, mục tiêu bài học, phương pháp tiến hành, phương pháp đánh giá, hình thức và công cụ đánh giá.

Công cụ đánh giá kết quả học tập các học phần ngành Chính trị học theo hướng phát triển năng lực là những câu hỏi, bài tập gắn với tình huống chính trị

- xã hội trong thực tiễn, trong lĩnh vực lãnh đạo quản lí, trong lĩnh vực hành chính công, chính sách công và các tình huống chính trị - xã hội khác.

Hình thức KT, ĐG các học phần ngành Chính trị học theo hướng phát triển năng lực phải theo hướng “mở”, có sự tham gia của người học thông qua thuyết trình, trình bày vấn đề, báo cáo kết quả nghiên cứu, tự học các vấn đề liên quan đến các chương trong từng học phần. Thông qua những bài thuyết trình và thảo luận nhóm của SV, GV đánh giá được khả năng tập trung vào chủ đề và mục tiêu; khả năng nắm bắt và xử lí thông tin; sự tự tin, năng động của người nói; khả năng nói rõ ràng, mạch lạc, giúp người nghe dễ nắm bắt được nội dung; khả năng tranh luận và thuyết phục người khác; khả năng chú ý đến người nghe; khả năng sử dụng các phương tiện công nghệ hỗ trợ; khả năng làm việc nhóm,...

Thông qua các bài thi tự luận hoặc tiểu luận của SV, GV cũng đánh giá được năng lực nhận biết và xử lí tình huống chính trị; năng lực phân tích, bình luận về một vấn đề cụ thể, qua đó hiểu được thái độ, quan điểm, lập trường của SV, tính sáng tạo, độc đáo của các vấn đề được trình bày; mức độ biểu đạt rõ ràng, logic và có hiệu quả các vấn đề; khả năng phân tích, suy đoán, lập luận và sử dụng các lí lẽ, bằng chứng thông qua những chi tiết, số liệu cụ thể hỗ trợ cho các quá trình đó. Tuy nhiên, việc đánh giá này không chỉ căn cứ vào sản phẩm cuối cùng (bài viết, bài tiểu luận) mà còn phải căn cứ vào quá trình SV viết như thế nào: từ suy nghĩ, quan sát, nghiên cứu, chọn đề tài,... đến việc tìm kiếm và xử lí tư liệu, viết bản thảo, sửa chữa, hoàn thiện và trình bày. GV nên trao đổi, hướng dẫn, chia sẻ kinh nghiệm với SV về các bước của quá trình lựa chọn vấn đề, nhờ đó SV có cơ hội phát triển nhận thức về bản chất của tình huống đã lựa chọn và có kĩ năng viết tốt hơn.

Thời điểm đánh giá các học phần ngành Chính trị học theo hướng tiếp cận năng lực: đánh giá mọi thời điểm của quá trình dạy học - trong và sau mỗi tín chỉ. *Kết quả đánh giá năng lực SV* phụ thuộc vào độ khó của nhiệm vụ hoặc bài tập đã hoàn thành. Tuy nhiên, để bảo đảm tính khách quan, trung thực trong KT, ĐG theo hướng tiếp cận năng lực, cần phải phối hợp giữa đánh giá thường xuyên và đánh giá định kì; kết hợp giữa hình thức đánh giá bằng thuyết trình, tự luận, tiểu luận, thảo luận nhóm, trắc nghiệm khách quan,... nhằm phát huy những ưu

điểm của mỗi hình thức đánh giá; cần đánh giá toàn diện và có khả năng phân loại, giúp GV và SV điều chỉnh kịp thời việc dạy và học, rèn luyện năng lực chủ động, sáng tạo, có óc phê phán, nhạy cảm với thực tiễn cho SV.

4. KT, ĐG theo hướng phát triển năng lực là một nhiệm vụ và giải pháp quan trọng đối với đào tạo đại học. Nghị quyết số 29-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI (2013) khẳng định: Đánh giá kết quả đào tạo đại học theo hướng chú trọng năng lực phân tích, sáng tạo, tự cập nhật, đổi mới kiến thức; đạo đức nghề nghiệp; năng lực nghiên cứu và ứng dụng khoa học và công nghệ; năng lực thực hành, năng lực tổ chức và thích nghi với môi trường làm việc.

Đối với Trường Đại học Vinh, thách thức cơ bản là khoảng cách lớn giữa hiện trạng của quá trình đào tạo với chất lượng nguồn nhân lực mong muốn. Do vậy, tiếp cận đổi mới căn bản, toàn diện GD-ĐT theo định hướng phát triển năng lực sẽ góp phần thu hẹp khoảng cách nói trên, hướng đến xây dựng hệ thống giáo dục đại học tiến bộ và chất lượng theo yêu cầu của xã hội. Trong ý nghĩa đó, đổi mới hình thức và phương pháp KT, ĐG theo hướng tiếp cận năng lực các học phần ngành Chính trị học ở Trường Đại học Vinh sẽ góp phần giúp thu hẹp khoảng cách giữa kiến thức mà SV học được trong nhà trường với thực tiễn phong phú đang diễn ra trong cuộc sống. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Đặng Tự Ân (2015). *Giáo dục định hướng phát triển năng lực*. Tạp chí Quản lí giáo dục, số 4, tr 33-37.
- [2] Ban Chấp hành Trung ương (2013). *Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế*.
- [3] Cán Thị Thanh Hương - Vương Thị Phương Thảo (2009). *Đổi mới phương thức tổ chức kiểm tra, đánh giá kết quả học tập của sinh viên ở Đại học Quốc gia Hà Nội*. Tạp chí Khoa học, Đại học Quốc gia Hà Nội, số 25 Khoa học Xã hội và Nhân văn, tr 26-32.
- [4] Lê Đình Trung - Phan Thị Thanh Hội (2016). *Dạy học theo định hướng hình thành và phát triển năng lực người học ở trường phổ thông*. NXB Đại học Sư phạm.
- [5] Phạm Đỗ Nhật Tiến (2015). *Đổi mới quản trị nhà trường trước yêu cầu chuyển đổi giáo dục theo định hướng phát triển năng lực người học*. Tạp chí Quản lí giáo dục, số 4, tr 20-26.